

Бібліотечно-бібліографічне та інформаційне обслуговування читачів

(Матеріали до практичних занять із курсу «Основи інформаційної культури майбутнього вчителя»).

Основне завдання сучасної бібліотеки вищого навчального закладу – забезпечення повного, якісного та оперативного **бібліотечного, інформаційного та довідково-бібліографічного обслуговування** студентів, аспірантів, наукових і науково-педагогічних працівників, співробітників згідно з їхніми інформаційними запитами на основі широкого доступу до бібліотечних та інформаційних ресурсів.

Бібліотечне, бібліографічне обслуговування – це діяльність, здійснювана спеціально створеними для цієї мети структурними підрозділами бібліотеки, які надають користувачам бібліографічну і фактографічну інформацію, самі документи або їх копії, інші бібліотечні послуги, що забезпечують задоволення духовних, виробничих, освітніх та інших потреб.

Бібліотека здійснює інформаційне та довідково-бібліографічне обслуговування користувачів; організовує диференційне (**індивідуальне та групове**) обслуговування на **абонементях, у читальних залах та інших пунктах видачі літератури**; реалізує можливості взаємного використання бібліотечних фондів на основі **міжбібліотечного абонементу**, внутрішнього книгообміну, електронного доставляння документів тощо.

До послуг користувачів:

- **Відділ обслуговування навчально-методичною літературою та зберігання фондів із секторами:**
 - абонемент навчально-методичної літератури;
 - читальна електронна зала навчально-методичної літератури;
 - виставкова зала раритетних книг;
 - зберігання фондів;
 - міжбібліотечний абонемент.
- **Відділ обслуговування науковою та художньою літературою з**

секторами:

- абонемент наукової та художньої літератури;
- загальна читальна зала;
- читальна зала періодичних видань;
- читальна зала музичного мистецтва;
- читальна зала фізичного виховання і спорту;
- сектор культурно-просвітницької роботи.

- **Інформаційно-бібліографічний-відділ** із сектором

інформаційно-бібліографічного обслуговування

- **Відділ інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення**

бібліотечних процесів із сектором:

- комп'ютерного забезпечення (зала електронної інформації).

- **Відділ комплектування та наукової обробки документів з сектором:**

- **комплектування і обліку документів.**

Довідково-бібліографічне обслуговування

Довідково-бібліографічна діяльність є важливою функцією сучасної бібліотеки, яка тісно пов'язана з обслуговуванням користувачів, **створенням довідково-інформаційних ресурсів та довідково-пошукового апарату** як засобу організації доступу до них.

ДБО охарактеризовано у фаховій методичній літературі як **"бібліографічне обслуговування відповідно до інформаційних запитів користувачів, пов'язане з наданням довідок, а також інших бібліографічних послуг"**.

Цей вид обслуговування базується на використанні довідково-бібліографічного апарату бібліотеки (ДБА), а також фондів, ресурсів, традиційних та сучасних пошукових систем.

Основним змістом **ДБО** є виконання **бібліографічних і фактографічних довідок** в усній та письмовій формах, надання **бібліографічних та методичних консультацій**.

За характером необхідної інформації довідки поділяються на **тематичні, уточнювальні, адресні та фактографічні**.

Тематична бібліографічна довідка – це бібліографічна довідка, яка містить перелік документів, релевантних тематичному запиту. При виконанні письмової бібліографічної

довідки - це, як правило, список літератури за темою запиту.

Уточнювальна бібліографічна довідка – це довідка з уточнення відомостей про окремі відсутні або невірно зазначені елементи бібліографічного опису, без яких документ не може бути знайдений ні в ДБА, ні в фонді бібліотеки.

Адресно-бібліографічна довідка – це довідка щодо наявності у бібліотеці конкретного видання. Або, коли необхідно встановити місцезнаходження видання для замовлення його по МБА.

Фактографічна довідка – містить фактографічні відомості (статистичні, хронологічні, біографічні, топографічні, статистичні, адресні), конкретну інформацію про події, процеси, явища тощо.

Довідково-бібліографічне обслуговування читачів швидко переміщується в електронне середовище, то поява на сайті бібліотеки віртуальної довідкової служби (ВДС) є закономірним процесом, який дає можливість розширити зону обслуговування за рахунок віддаленого користувача.

Під **бібліографічною консультацією** розуміється порада користувачеві, як самостійно знайти необхідну інформацію (які джерела та методику пошуку використати).

Використання електронних баз даних впливає на якість довідково-бібліографічного обслуговування. Електронні каталоги дають змогу здійснювати пошук за такими основними елементами: автор, редактор, укладач, рік видання, назва, ключові слова, індекс ББК, індекс УДК, шифр документа тощо.

Отже, **інформаційне довідково-бібліографічне обслуговування здійснюється на основі довідково-бібліографічного апарату бібліотеки, що включає систему каталогів та картотек, довідково-бібліографічний фонд, фонд виконаних довідок, бази даних електронного каталогу, а також ресурси глобальних комп'ютерних мереж тощо.**

Довідково-бібліографічний (довідково-пошуковий) апарат бібліотеки

ДБА – це сукупність системи каталогів і картотек та фонду довідкових і бібліографічних видань, призначених для інформування і популяризації творів друку та

інших документів залежно від інформаційних потреб користувачів.

Іншими словами – це документальна інформаційно-пошукова система, яка надає можливість багатоаспектного розкриття бібліотечно-інформаційних фондів, використання локальних та віддалених електронних інформаційних ресурсів, допомагає оптимальній організації, ефективному пошуку і видачі бібліографічної і фактографічної інформації.

Склад ДБА:

Традиційні	Електронні
<ul style="list-style-type: none">• Каталоги• Генеральний алфавітний службовий каталог (ГАК)• Систематичний каталог (СК) (...-2016р.)• Читачий алфавітний каталог(АК) (1969-2016р.)	Електронний каталог (ЕК)
<ul style="list-style-type: none">• Картотеки:<ul style="list-style-type: none">✓ систематична картотека статей (СКС)✓ знаменні та пам'ятні дати✓ автореферати дисертацій✓ наукові записки✓ дипломні роботи✓ навчальні програми та методичні матеріали✓ оригінальні тексти✓ праці викладачів✓ лауреати літературних та інших премій✓ назви художніх творів✓ цитати.	

Довідково-інформаційний фонд (ДФ)

Довідково-інформаційний фонд – зібрання документів нормативного характеру, довідкових видань, бібліографічних посібників, видань органів національної бібліографії, друкованих каталогів, електронних інформаційних ресурсів.

Довідкові видання – це твори друку, що містять короткі відомості наукового, науково-популярного або прикладного характеру, викладені, оформлені та розміщені так, щоб їх можна було швидко знайти.

До основних видів довідкових видань належать: **енциклопедії, словники, довідники.**

Енциклопедія – наукове або науково-популярне довідкове видання, яке містить

найістотнішу інформацію з усіх або окремих галузей знань та практичної діяльності.

Словник – довідкове видання, що містить впорядкований перелік мовних одиниць (слів, словосполучень тощо) з короткими їх характеристиками або характеристиками позначених ними понять.

Довідник – видання, що містить короткі відомості наукового, суспільно-політичного, прикладного та побутового характеру та розраховане здебільшого на масового читача.

Важливою частиною ДІФ бібліотеки є бібліографічні видання, які є основним засобом бібліографічного пошуку, бібліографічного інформування та довідково-бібліографічного обслуговування читачів.

Бібліографічні видання – це інформаційне видання, що містить впорядковану сукупність бібліографічних записів. До прикладу: видання органів державної бібліографії («Літопис книг», «Літопис журнальних статей», «Літопис газетних статей», «Літопис рецензій» та ін.), бібліографічні посібники і покажчики.

Бібліографічний посібник – це документальна форма існування інформації, що допомагає фіксувати й зберігати бібліографічну інформацію в часі та передавати її у просторі у вигляді документа. Бібліографічні посібники класифікуються за формою, типом, жанром, видом.

(Матеріали до прикладу відібрані та додаються для практичного опрацювання).

–

Баланюк Т. М.